

Febeliec antwoord op de formele raadpleging van Elia betreffende de voorstellen voor een aangepast Federaal Technisch Reglement en Algemene Eisen RfG, DCC, HVDC en Opslag

Inhoudstafel

Federaal Technisch Reglement	2
Inleiding	2
Algemene opmerkingen	5
Punctuele opmerkingen bij het FTR	12
General Requirements	13
Inleiding	13
Opmerkingen bij de “Proposal for NC RfG Requirements of General Application”	13
Opmerkingen bij “Proposal for NC DCC Requirements of General Application”	15
Opmerkingen bij “Proposal for NC HVDC Requirements of General Application”	15
Opmerkingen bij “Proposal for Storage Connection Requirements”	16

Federaal Technisch Reglement

Inleiding

Febeliec wil vooreerst Elia bedanken voor de constructieve dialoog tussen beide partijen alsook met de andere stakeholders doorheen de laatste maanden over de teksten die nu ter consultatie liggen. Febeliec apprecieert de inspanningen van Elia om te pogen de aanpassingen aan het Federaal Technisch Reglement (FTR) zo minimaal mogelijk te maken (*“evolutie in plaats van revolutie”*), terwijl er ook een aantal fundamentele verbeteringen aan het FTR worden voorgesteld, al dan niet voortvloeiend uit de verplichtingen van de Europese Network Codes en al dan niet op vraag van de stakeholders, die de netgebruikers alsook het beheer van het net ten goede kunnen komen.

Febeliec wil meteen opmerken dat haar inziens, en zoals zal blijken uit de talloze opmerkingen die door Febeliec alsook individueel door haar leden aan Elia in het kader van deze consultatie worden overgemaakt, het voorliggende voorstel tot aanpassing van het FTR vanwege Elia absoluut niet rijp is. Het is voor Febeliec onvatbaar hoe Elia tegen 17 mei 2018 een coherent en werkbaar voorstel tot FTR kan overmaken aan de Algemene Directie Energie van de FOD Economie, daar zelfs cruciale elementen zoals definities en concepten (met onder andere het voor Febeliec essentiële concept van gesloten distributienetten) niet doordacht zijn uitgewerkt en/of geen samenhangend geheel vormen. Febeliec neemt akte van de ambitieuze agenda voor de verwerking en indiening van het voorstel van FTR door Elia, maar vraagt zich toch in niet geringe mate af of het niet raadzamer en op termijn efficiënter en vooral beter zou zijn om een meer realistische tijdslijn in acht te nemen, teneinde een meer matuur en samenhangend voorstel over te maken en zo ter vermijden dat het vervoltraject tot publicatie van het finale nieuwe FTR makkelijker en efficiënter te maken. Voor Febeliec is het cruciaal en essentieel dat er een gedegen tekst wordt voorgedragen in plaats van een tekst waarbij er nog fundamentele en inherente tekortkomingen zijn, en is volgens haar misschien eerder raadzaam hiervoor de benodigde tijd uit te trekken.

Febeliec wil, zoals reeds ettelijke malen aangehaald doorheen het hele voorgaande traject, herhalen dat ze hoopt dat de competente autoriteiten, alsook Elia, in hun wijzigingen aan het FTR betrachten aanpassingen te doen die leiden tot een efficiënt en werkzaam FTR, dat op haar beurt leidt tot de laagst mogelijke systeemkost voor het net. Febeliec vraagt hierbij in de mate van het mogelijk enkel dit te wijzigen wat volgt uit een wettelijke (Europese) verplichting of wat de netgebruikers en het systeem ten goede komt. Febeliec wil er toch nog eens op wijzen dat in tegenstelling tot publieke netbeheerders alle andere netgebruikers en marktpartijen geen gereguleerde monopolies zijn met een vastgelegde winstmarge en dat dus alle bijkomende verplichtingen leiden tot bijkomende kosten en dus een impact hebben op de financiële positie van de netgebruikers. Zelfs indien deze aanpassingen het elektrisch systeem ten goede komen, wat mag verhoopt worden, zullen zij het investeringsklimaat in België en de competitieve positie van de Belgische marktpartijen tegenover het buitenland alvast niet verbeteren. Febeliec pleit er dus uitdrukkelijk voor steeds te toetsen wat de toegevoegde waarde is van een aanpassing tegenover de kosten van de eruit voortvloeiende verplichtingen voor de netgebruikers.

Febeliec zal haar antwoord, zoals besproken met de vertegenwoordigers van Elia en de andere stakeholders, in een mix van beide landstalen indienen. Febeliec vertrekt hierbij voornamelijk vanuit de Franstalige versie van de tekst van het FTR, vermits deze, met uitzondering van bijvoorbeeld de titel met betrekking tot gesloten industriële en distributienetten, de werkversie was doorheen de werkzaamheden in de voorbije maanden en jaren. Febeliec zal evenwel haar opmerkingen indienen op de teksten van het FTR in beide landstalen. Febeliec wil hierbij, zoals ook reeds in alle workshops en bi- en multilaterale vergaderingen aangegeven, een zeer groot voorbehoud maken met betrekking tot alle vertalingsproblemen tussen de versie waarop doorheen de workshops is gewerkt en de versies in beide landstalen die nu ter consultatie voorliggen.

Gezien de heel beperkte consultatieperiode zal Febeliec niet in staat zijn een doorgedreven analyse van de vertalingen door Elia uit te voeren. Febeliec heeft echter alvast belangrijke problemen vastgesteld met betrekking tot de vertaling van de Franstalige masterversie van het FTR, waarbij niet enkel bepaalde termen onoordeelkundig werden vertaald, maar het soms ook lijkt alsof de Nederlandse vertaling gebaseerd is op een totaal afwijkende tekst dan de Franstalige tekst die nu ter consultatie is voorgelegd¹. Febeliec weet niet op welke versie zich nu uiteindelijk te moeten baseren en bijgevolg blijft Febeliec in deze dan ook uitgaan van de Franstalige tekst (met uitzondering van de titel omtrent gesloten distributienetten) als basis en gaat ervanuit dat de vertalingsproblemen onbedoeld waren en dat Elia deze problemen toch zal verhelpen. Febeliec hoopt bovendien dat de competente autoriteiten hierop ook een doorgedreven controle zullen doen alvorens deze teksten officieel goed te keuren en te publiceren.

Febeliec betreurt echter dat door de organisatie van het werk het voor de stakeholders moeilijk was en is om een algemeen overzicht te bewaren. Een lezing van de voorgelegde teksten maakt duidelijk dat de verschillende hoofdstukken door andere mensen zijn geschreven waarbij de coherentie niet steeds gegarandeerd is. Tijdsdruk heeft er blijkbaar voor gezorgd dat er heel wat fouten in de teksten zijn geslopen, onder meer ook in de interne verwijzingen naar artikels.

Febeliec wil ook opmerken dat het noodzakelijk is haar opmerkingen bij het FTR en de verschillende documenten met Algemene Eisen (RfG, DCC, HVDC en Opslag²) als één geheel te beschouwen, met inbegrip van het document met de gemeenschappelijke opmerkingen van de niet-gereguleerde netgebruikers, en ook zo te lezen. In de mate van het mogelijk heeft Febeliec gepoogd haar opmerkingen steeds te herhalen, maar uit praktische en leesbaarheidsredenen is dit niet altijd mogelijk noch wenselijk geweest. Vandaar dat het belangrijk is het Febeliec antwoord op deze consultaties als een ondeelbaar geheel te beschouwen en steeds bij de punctuele opmerkingen de algemene opmerkingen en omgekeerd in het achterhoofd te houden. Febeliec wil er toch op wijzen dat bepaalde aspecten, alsook opmerkingen door Febeliec doorheen het hele proces gemaakt, zijn opgenomen in de General Requirements, maar dat de overzetting hiervan naar het FTR niet even optimaal is verlopen, of omgekeerd.

Febeliec betreurt het onevenwicht en het gebrek aan reciprociteit tussen de rechten en plichten voor de transmissienetbeheerder en de netgebruikers. Febeliec verwijst daarvoor bijvoorbeeld naar de zware en expliciete informatieverplichtingen voor netgebruikers naar de transmissienetbeheerder toe, zonder dat er in omgekeerde zin even sterke en expliciete verplichtingen zijn ingevoerd. Febeliec dringt er op aan dat de rechten en verplichtingen van de transmissienetbeheerder respectievelijk netgebruikers, onder andere op het vlak van informatie-uitwisseling, maar ook bijvoorbeeld verantwoording van beslissingen of weigeringen, aanpassingen van meetgegevens, etcetera evenwichtig en gelijkmatig zijn.

Febeliec neemt akte van alle waardes, curves en dergelijke die doorheen het FTR maar ook de General Requirements door Elia worden aangehaald en voorgesteld. Febeliec heeft zo goed mogelijk gepoogd deze waardes te valideren, maar het is niet steeds mogelijk zonder diepgaand inzicht in de hypothesen en onderliggende netmodellen in te schatten of deze correct en evenwichtig zijn, temeer daar Elia zelden becijferde analyses heeft aangereikt. Febeliec wil bijgevolg in haar antwoord op deze consultatie een voorbehoud formuleren ten aanzien van de validatie hiervan, temeer daar vele waarden en parameters nog zullen moeten worden bevestigd in andere formele documenten.

---

¹ Bijvoorbeeld het verschil tussen “comptage” en “meting”, “meetpunt” en “point de mesure” of “contrat de raccordement” dat wel in de Franstalige maar niet in de Nederlandstalige versie voorkomt

² Waarbij Febeliec belangrijke opmerkingen heeft bij dit document, zoals verder zal worden aangegeven.

Ook met betrekking tot de onderlinge verhouding tussen diverse titels moet er een belangrijke kanttekening worden gemaakt. Het ontwerp van technisch reglement bevat diverse titels die onder meer de aansluiting en de toegang op het transmissienet regelen en de positie van de publieke distributienetten en de gesloten industriële en distributienetten. Daarbij is de relatie en coherentie tussen de diverse hoofdstukken niet steeds helemaal duidelijk. Febeliec zal verschillende specifieke aspecten hiervan aanhalen in haar antwoord.

Febeliec wil sowieso als opmerking toch vermelden dat, hoewel deze consultatie over het FTR een belangrijke stap is, dit nog maar een etappe is in het afronden van een nieuw FTR, en dat er nog een aantal belangrijke bijkomende stappen nodig zijn alvorens een nieuw FTR in voege zal treden. Bovendien is dit op zichzelf enkel het topje van de ijsberg van de veranderingen die moeten gebeuren in navolging van de publicatie en invoegetrede van de Europese Network Codes, daar er naast het aanpassen van het FTR ook aanpassingen moeten gebeuren aan quasi alle gereguleerde en niet-gereguleerde contracten, technische voorschriften en standaarden allerhande, regionale technische reglementen, aanpassingen aan product specificaties, ondersteunende diensten, (nood)plannen, ... En dit is dan nog niet te na gesproken alle marktcontracten met betrekking tot leveringen van onder andere stroom en diensten, evenwichtsverantwoordelijkheid, toegangshouderschap, data-uitwisseling, enzovoorts die als gevolg hiervan tussen commerciële spelers zullen moeten worden opgesteld en/of (her)onderhandeld.

Febeliec wil ten stelligste opmerken dat zelfs als zij verheugd is dat er een dialoog heeft plaatsgevonden tussen Elia en de netgebruikers, zij toch soms ten zeerste teleurgesteld is dat de zeer uitgebreide opmerkingen met voorstellen van aanpassingen van teksten en onderbouwde argumentaties die bilateraal of multilateraal aan Elia werden aangeleverd en besproken, daarbij niet werden betwist of zelfs werden onderschreven door Elia en indien betrokken de andere stakeholders, deze niet per se werden opgenomen in de versie van het FTR die ter consultatie voorligt. Febeliec betreurt dat Elia bepaalde opportuniteiten heeft laten liggen om het voorliggende document te verbeteren of te verrijken, waardoor Febeliec nu genoodzaakt is bepaalde reeds herhaaldelijk gemaakte opmerkingen opnieuw in haar antwoord op deze consultatie toe te voegen. Febeliec wil ook nadrukkelijk vermelden, net als aangegeven tijdens de verschillende workshops omtrent het Federaal Technisch Reglement, dat zij verwacht dat Elia voor **elk** van haar opmerkingen een antwoord zal geven waarom deze door Elia weerhouden dan wel verworpen wordt. Febeliec heeft herhaaldelijk doorheen het traject gevraagd om artikelsgewijs doorheen de voorstellen van Elia te gaan om zo ook haar punctuele opmerkingen mee te kunnen delen, wat door Elia zelden tot nooit werd gedaan en waarbij vaak expliciet werd aangegeven deze opmerkingen bij de consultatie over te maken. Febeliec betreurt dat er over haar opmerkingen alvast geen debat heeft kunnen plaatsvinden met Elia alsook de andere stakeholders maar verwacht nu wel op zijn minst een duidelijk antwoord van Elia op elkeen van haar opmerkingen. Febeliec verwijst hierbij naar de gangbare geplogenheden inzake verwerking van reacties op consultaties op nationaal of Europees niveau (regulatoren, ENTSO-e, ...).

Met betrekking tot het verdere verloop van het proces dringt Febeliec aan op een verregaande transparantie, ondermeer met betrekking tot de teksten die door Elia zullen worden ingediend bij de competente autoriteiten. Febeliec wil ook van de gelegenheid gebruik maken om ook aan de andere betrokken partijen, en in het bijzonder de FOD Economie alsook de CREG, te vragen om ook van hun kant transparant te zijn in hun opmerkingen en de mogelijke wijzigingen die zij zullen aanbrengen in het voorstel tot Federaal Technisch Reglement dat Elia medio mei zal overmaken aan hen. Indien dergelijke wijzigingen een substantiële impact zouden (kunnen) hebben, vraagt Febeliec om de stakeholders hierover op de hoogte te brengen en indien mogelijk te consulteren teneinde een gedegen inzicht te krijgen in alle mogelijke aspecten.

Algemene opmerkingen

Febeliec heeft doorheen het hele traject dat nu uitmondt in deze consultatie steeds deelgenomen aan alle workshops en vergaderingen en ook steeds haar input bezorgd aan Elia en alle andere stakeholders. Febeliec wil volgende algemene opmerkingen toch opnieuw formuleren, om het belang ervan te onderstrepen:

- **Derogaties:** Voor Febeliec is het primordiaal dat de derogaties die door Elia werden aangekondigd doorheen het hele proces, en dan zeker deze voor productie-installaties kleiner dan 25MW maar aangesloten boven 110kV, worden aangevraagd aan de competente autoriteiten, teneinde te vermijden dat deze eenheden als type D zouden worden beschouwd, met alle bijhorende verplichtingen, terwijl zij eigenlijk enkel de capaciteiten van type A of B hebben. Febeliec betreurt wel dat hierbij geen derogatie wordt aangevraagd voor de eenheden groter dan 25MW maar kleiner dan 75MW en aangesloten boven 110kV om als type C in plaats van type D te worden beschouwd. Verder wil Febeliec ook op dit vlak opmerken dat het voor haar bijvoorbeeld voor bovenvermelde derogatie, maar waarschijnlijk ook voor andere derogaties, belangrijk is dat de periode waarvoor deze derogatie geldt voor nieuwe projecten lang genoeg wordt voorzien en niet voor een beperkte periode van bijvoorbeeld maar 5 jaar, zoals geopperd werd door Elia³. Febeliec wil bovendien pleiten dat alle derogatieaanvragen zo snel als mogelijk worden ingediend en gevalideerd door de competente autoriteiten, en zeker voor bovenstaande derogaties zou zij graag zien dat deze samen met het voorstel tot wijziging van het FTR worden ingediend, dan wel tijdig opdat zij samen met het nieuwe FTR in voege zouden kunnen treden, teneinde te vermijden dat er hiaten en lacunes zouden vallen⁴.
- Op het vlak van derogaties wil Febeliec bovendien ook nog eens ten stelligste de nadruk leggen op de discussies rond **opslageenheden** die niet behandeld worden door de Europese Network Codes⁵ (tenzij dan hydro pump storage eenheden die wel onder RfG vallen), daar voor opslageenheden geen derogaties onder het kader van de Connection Codes kunnen worden toegekend⁶. Bijgevolg moet voor deze eenheden alsook de bijhorende General Requirements die Elia heeft gepubliceerd de grootste omzichtigheid worden gehanteerd. Febeliec denkt hierbij onder andere specifiek aan **noodbatterijen** waarvoor een uitzondering moet worden voorzien voor op zijn minst een deel van de verplichtingen, daar deze batterijen niet deelnemen aan de markt noch de regeling van het systeem, maar voorzien zijn voor andere doeleinden en vaak om te voldoen aan andere wettelijke verplichtingen. Bovendien maken bepalingen omtrent noodstroomvoorziening voor data-uitwisseling dat plots onbedoeld een brede waaier aan (al dan niet nieuwe) installaties in scope vallen. Febeliec aanvaardt dan ook niet dat ondanks herhaaldelijke discussies en beloften hieromtrent vanwege Elia deze categorie niet uitgesloten werd in de definitie van opslageenheden of in de scope van haar

³ Dit is niet te verwarren met de duurtijd van de validiteit van een derogatie toegekend aan een project, die voor Febeliec ad vitam blijft gelden of alvast tot een substantiële wijziging die mogelijk aanleiding zou kunnen geven tot een aanpassing van de installatie om te voldoen aan meer stringente criteria.

⁴ Zelfs al werken derogatieaanvragen opschortend wat betreft de verplichtingen waarop zij slaan, is het vanuit het oogpunt van lopende investeringsprojecten en –beslissingen aangewezen te vermijden dat er onzekerheid ontstaat, wat enkel onnodig risico en dus kosten met zich mee zou brengen.

⁵ Algemeen lijkt het Febeliec dat de verplichtingen voor opslageenheden te verre gaand zijn, in het bijzonder omdat het hier geen Europese regelgeving betreft, waardoor het niet zeker is of leveranciers van dergelijke eenheden standaardinstallaties zullen produceren die in lijn zijn met de Belgische bepalingen, wat mogelijk hun kost onnodig kan opdrijven en dus de efficiënte op het vlak van systeemkosten kan ondergraven.

⁶ Febeliec wil in dit kader toch even haar bezorgdheid uiten met betrekking tot het kopiëren van de scope van RfG en de ABCD categorisatie naar deze opslageenheden, waarbij plots bijvoorbeeld noodbatterijen in scope vallen, maar ook alle elektrische voertuigen (op zijn minst) type A SPM worden en dus een resem verplichtingen opgelegd krijgen, met inbegrip van ramp rates en dergelijke, die mogelijk niet in lijn zijn met de standaarden en verplichtingen die op Europese of mondiale schaal van toepassing zijn.

document General Requirements voor opslageenheden. Een gelijkaardige redenering geldt eveneens voor noodgeneratoren. Het is voor Febeliec ondenkbaar dat de veiligheid van een netgebruiker, à fortiori een industriële site, ondergeschikt wordt gemaakt aan het behoud van de integriteit van het transmissienet. Bovendien is de scope van toepassing van de desbetreffende General Requirements voor storage niet beperkt tot enkel nieuwe installaties maar behelst het document weldegelijk alle opslageenheden (met uitzondering van hydro pump storage), wat Febeliec absoluut niet kan aanvaarden. Febeliec wil verder ook verduidelijk vragen met betrekking tot dit ontwerp van FTR dat tal van bepalingen inzake opslag omvat, onder meer in artikel 99 en volgende. Aangezien deze artikels onder titel III staan neemt Febeliec aan dat deze enkel slaan op opslagsystemen die rechtstreeks zijn aangesloten op het transmissienet en niet op achterliggende netten.

- Met betrekking tot de **definities** heeft Febeliec, los van specifieke opmerkingen en voorstellen tot wijziging van definities en/of (al dan niet zware) vertalings- en taalproblemen (cfr eerdere opmerkingen), fundamentele problemen met verschillende definities. Bovendien ontbreken volgens Febeliec op zijn minst een aantal definities van termen die in het ontwerp technisch reglement worden gebruikt. Als gevolg daarvan kan de mogelijke impact van een aantal bepalingen niet worden nagegaan. Tevens worden een aantal definities uit de Elektriciteitswet hernomen maar blijkbaar in een andere betekenis. Febeliec dringt aan op een correct gebruik van de juiste begrippen, zodat het toepassingsgebied van iedere bepaling exact kan worden afgebakend. Febeliec wil ten stelligste benadrukken dat het huidige voorstel tot wijziging van het FTR zowel op het vlak van de definiëring van begrippen als op het vlak van het correct gebruik van de definities doorheen het voorstel tot wijziging van het FTR absoluut problematisch is. Dit geeft aanleiding tot legio interpretatieproblemen, wat tot grote rechtsonzekerheid kan leiden. Als voorbeelden van bovenstaande opmerkingen haalt Febeliec (niet-exhaustief) volgende definities dan wel ontbrekende definiëring van concepten aan:
  - Aansluiting
  - Aansluitingspunt: Aansluitingspunt voor een transmissienetgebruiker die geen publieke distributienetbeheerder of lokaal transmissienetbeheerder is: definitie is niet correct. Op dit ogenblik ligt het aansluitingspunt niet altijd op het punt waarbij het transmissienet kan worden afgeschakeld van de installaties van de netgebruiker. Het aansluitingspunt kan ook liggen op plaatsen waar niet geschakeld kan worden, zoals bijvoorbeeld bij een aftakking of een inlusing.
  - Toegangspunt: in de definitie is dit beperkt tot toegang tot het transmissienet maar in art 194 wordt dit ook gebruikt voor de toegang tot een CDS⁷ (in titel IX dan weer blijkbaar niet)
  - Netbeheerder: deze definitie is verschillend uit deze van de Elektriciteitswet. We vermoeden dan ook dat deze laatste wordt aangepast
  - Ter beschikking gesteld vermogen: Volgens de huidige definitie kan hiervan worden afgeweken. De door de CREG goedgekeurde tarieven zijn hier zelfs op voorzien.
  - Lokale productie-eenheid: deze definitie verwijst naar een verbruiksinstallatie. Volgens de netcode is een gesloten distributienet geen verbruiksinstallatie. Dit mag niet betekenen dat een gesloten industrieel net of een gesloten distributienet geen lokale productie-eenheid kan omvatten.
  - Netgebruiker: het is niet duidelijk of dit al niet slaat op een netgebruiker achterliggend op een industrieel net, een gesloten distributienet of het Tractienet Spoor (hangt samen met definitie distributienet maar op p 100 wordt netgebruiker bijvoorbeeld ook gebruikt voor CDS terwijl in Titel IX er enkel over gebruiker wordt gesproken. Deze definitie omvat wel

---

⁷ Wanneer in het antwoord van Febeliec CDS wordt gebruikt bedoelt Febeliec zowel gesloten industriële netten als gesloten distributienetten, zowel aangesloten op het transmissienet als op alle andere publieke netten, tenzij anders aangegeven

de transmissienetgebruiker en netbeheerder. Echter verder in het ontwerp worden die definities naast elkaar gebruikt wat dus overbodig is.

- Distributienet: er staat een definitie in de Elektriciteitswet maar deze omvat alle distributienetten onder de 70 kV dus inclusief een lokaal transmissienet en een gesloten distributienet. Elia gebruikt deze definitie echter voor een publiek distributienet.
  - Net
  - Installatie
  - Aansluitingsinstallaties
  - Marktspeler
  - Publieke netbeheerder
  - Verbruiksinstallaties.
  - Charge
  - Gesloten distributienet
  - Gesloten industrieel net
  - CDS
  - Publiek distributienet
  - Lokaal transmissienet
  - Transmissienet
  - ...
- Met betrekking tot **procesgedreven generatoren** wil Febeliec verwijzen naar haar opmerkingen (alsook die van haar leden) met betrekking tot art74. Voor Febeliec is het belangrijk dat het concept van procesgedreven generatoren in het voorliggende voorstel van FTR beter wordt omschreven teneinde zowel de scope van de generatoren die onder deze bepaling vallen alsook de (technische) verplichtingen waaraan zij niet moeten voldoen scherper te stellen en te vermijden dat er onnodige en/of onmogelijke verplichtingen aan dit type generatoren wordt opgelegd. Febeliec verwijst hiervoor ook naar de input die door haar en haar leden hieromtrent werd aangeleverd tijdens de discussies in de workshops omtrent het FTR.
  - Met betrekking tot **noodgeneratoren** wil Febeliec toch verwijzen naar de Europese Network Code RfG, waar duidelijk wordt aangegeven dat noodgeneratoren buiten scope vallen. Febeliec roept Elia dan ook op om er terdege voor te zorgen dat dit ook steeds gebeurt in het kader van dit voorstel tot aanpassing van het FTR, teneinde te vermijden dat onnodige en ongepaste verplichtingen worden opgelegd aan dit type (nood)generatoren in het Belgische kader.
  - Met betrekking tot **sites met meerdere aansluitingspunten**, al dan niet op verschillende spanningsniveaus en/of bij verschillende netbeheerders, zoals bijvoorbeeld noodvoedingen, wil Febeliec opmerken dat Elia geen voorstel heeft toegevoegd om deze gevallen te behandelen. Febeliec stelt voor dat er op zijn minst een algemeen kader wordt geformuleerd waarmee de conformiteit van deze gevallen met het FTR kan worden geregeld.
  - De bepalingen rond de **aansluitingen** zijn geschreven vanuit de idee om een nieuwe netgebruiker aan te sluiten. In de praktijk komt het evenveel voor dat een bestaande aansluiting wordt vernieuwd. In deze gevallen is er reeds een aansluitingscontract dat dient gewijzigd te worden. Het cruciale element in deze procedure is de bestelling. Daarnaast gebruikt Elia de procedure voor de aanvraag van een aansluitingsstudie ook voor de aanmelding van kleine productie-eenheden of het wijzigen van het ter beschikking gesteld vermogen. De vraag kan gesteld worden of hiervoor geen afzonderlijke, minder zware procedure moet voorzien worden.
  - Opvallend is dat Elia van de huidige procedure gebruik maakt om een regeling te voorzien voor een **gedeelde aansluiting**. Hierover werd in het verleden langdurig gediscussieerd maar werd nooit een oplossing gevonden. Ook het huidige voorstel lijkt niet afdoend. Een gedeelde aansluiting regelt de verhouding tussen drie partijen. Het lijkt dan logisch dat er een contract tussen de drie partijen moet

gesloten worden waarin de rechten en plichten van elke partij zijn bepaald. Tevens moet een duidelijk onderscheid gemaakt worden tussen een aansluitingsinstallatie en een netinstallatie.

- Met betrekking tot de aansluiting van nieuwe installaties en meer in het bijzonder de procedures omtrent **ION/EON/LON/FON**, wil Febeliec opmerken dat het belangrijk is dat steeds duidelijk wordt gemaakt dat deze notifications worden uitgereikt door de relevante netbeheerders (RSO), waarbij Febeliec evenwel wil aangeven dat hierbij de medewerking van de beheerders van bovenliggende netten zoals de transmissienetbeheerder kan en zal nodig zijn, vermits het voor beheerders van gesloten distributienetten niet altijd mogelijk zal zijn alle technische verplichtingen hieromtrent op eigen houtje af te handelen wegens het ontbreken van bijvoorbeeld technische en topologische kennis met betrekking tot de bovenliggende netten.
- Met betrekking tot de Network Codes en hun inpassing in het Belgisch systeem wil Febeliec alvast een groot voorbehoud formuleren bij bepaalde delen daarvan waarvoor in het Federaal Technisch Regelement wel een **kapstok** wordt voorzien, maar waarvoor de discussies in de diepte (nog) niet hebben plaatsgevonden. Febeliec denkt hier bijvoorbeeld, maar niet-exhaustief, aan de discussies rond het iCAROS project rond informatie-uitwisseling, een brede waaier van rollen (zoals bijvoorbeeld *Voltage Service Provider*, *System Defence Service Provider*, *Restoration Service Provider*, ...) die nog moeten worden ingevuld, de concrete invulling van alle bepalingen van de Network Code Emergency & Restoration (zoals onder andere het *system defence plan*), de regeling voor reactieve energiehuishouding, de nieuwe producten die zullen volgen uit verplichtingen van de Balancing Guideline, de bepalingen die door ENTSO-e zullen worden bepaald met betrekking tot de *Key Operational Roles, Responsibilities & Requirements (KORRR)* omtrent onder andere de definitie van realtime, cross-border relevantie van installaties, etcetera. Febeliec betreurt ten stelligste dat zij nu verplicht is akkoord te gaan met de door Elia voorzien brede kapstokken, zonder evenwel enig zicht te hebben op de concrete impact op haar leden en het systeem in zijn geheel, en dus ook geen uitspraken kan doen ten aanzien van de pertinentie hiervan en de impact op de totale systeemkost.
- Met betrekking tot **gesloten distributienetten en gesloten industriële netten** apprecieert Febeliec het vele werk en de vooruitgang die er geboekt is in deze materie en wenst zij hiervoor Elia te bedanken. Een aspect dat nog ontbreekt in de specificaties in het FTR is het luik rond “nieuwe” gesloten netten, in zoverre het hier gesloten netten betreft die enkel ontstaan omwille van een juridische verandering van de status van een industriële site, bijvoorbeeld door een *carve-out*, zonder dat hierbij evenwel de technische realiteit van de site wordt gewijzigd. Febeliec vraagt dat duidelijker wordt gespecificeerd dat de gesloten netten in deze situatie als bestaande netten zullen worden beschouwd. Met betrekking tot de onderlinge verhouding tussen diverse titels wil Febeliec hier aanhalen dat volgens de definitie de publieke distributienetten en de gesloten industriële netten een transmissienetgebruiker zijn. Op deze wijze is het hoofdstuk “aansluitingen” van toepassing op de publieke distributienetten en de gesloten industriële netten. Daarbij ontbreekt echter de nodige duidelijkheid, onder meer door het niet gebruiken van de term relevante netbeheerder.
  - Eén van de punten van onduidelijkheid is wat geregeld dient te worden in het aansluitingscontract dat een beheerder van een gesloten industrieel net met de transmissienetbeheerder dient af te sluiten met betrekking tot de installaties die op het gesloten industrieel net zijn aangesloten. Inzake productie-installaties dient voor de indeling in de categorieën A, B, C en D gekeken te worden naar het aansluitingspunt op het industrieel net en niet op het transmissienet. Dit blijkt niet uit de voorliggende teksten. Vraag is ook of er überhaupt iets van deze installaties in het aansluitingscontract met de transmissienetbeheerder moet vermeld worden aangezien deze op dit punt niet de relevante netbeheerder is. Dit belet niet dat er een informatie-uitwisseling kan zijn maar er dient hier duidelijk een onderscheid gemaakt te worden tussen een aansluiting van een industriële site en een aansluiting van een industrieel net.

- Dezelfde vraag dient gesteld te worden voor de indienststelling van de (aansluitings)installaties. Elia voorziet hier een notificatieprocedure in verschillende stappen, met name een EON, ION, LON en FON. De betrokken artikels vermengen daarbij enerzijds de aansluitingsinstallatie en anderzijds de productie- en verbruiksinstallaties. De titel van de afdeling luidt “Conformiteit van de aansluiting” (afdeling III.II.3.3) maar in werkelijkheid gaat het om de conformiteit van de achterliggende installaties.
- Overigens is het niet zinvol om deze procedures te gebruiken voor een CDS of het Tractienet Spoor. Een nieuwe aansluiting zorgt louter voor een bijkomend injectiepunt terwijl er aan de achterliggende verbruiksinstallaties niets gewijzigd wordt. De conformiteitseisen kunnen dan ook maar enkel slaan op de aansluitingskabel en de transformatiepost.
- Titel III Aansluiting op het transmissienet is zeer duidelijk. Men verwacht hier bepalingen inzake aansluitingen op het transmissienet. Nochtans staan er in dit hoofdstuk ook bepalingen voor installaties aangesloten op het lokaal transmissienet en bepalingen voor alle installaties aanwezig in de regelzone. Het kan dat Elia vanuit haar taak om als behoeder van de regelzone bepaalde maatregelen wil opleggen maar dit kan niet onder de noemer aansluiting op het transmissienet.
- **Coördineerbaarheid** van eenheden: Febeliec betreurt dat Elia de notie van coördineerbaarheid van eenheden, zoals besproken en opgenomen in het kader van het iCAROS project omtrent data en informatie uitwisseling, niet conceptueel heeft verankerd in het FTR. Voor Febeliec is dit concept een heel belangrijke notie, daar het een duidelijk kader geeft waarbinnen verschillende gradaties van verplichtingen kunnen worden ingevoerd naargelang de typologie van de productie-eenheden. Febeliec zou dan ook Elia willen vragen om dit concept vooralsnog in het FTR toe te voegen.
- Met betrekking tot **metering** is het voor Febeliec essentieel dat de definities juist en coherent worden opgesteld (cfr de eerdere opmerkingen hieromtrent) en dat er duidelijk en precies wordt aangegeven hoe metering en de erbij horende concepten worden toegepast om bijvoorbeeld netten van elkaar te scheiden en de stromen tussen verschillende netten te bepalen, flexibiliteit te meten, stromen naar (achterliggende) netgebruikers te meten, etcetera. Spijtig genoeg ontbreekt op dit moment deze duidelijkheid en is het door de gebrekkige definities (om niet te spreken over de vertalingsproblemen en discrepanties tussen de teksten in beide landstalen) quasi onmogelijk te bepalen of de titel rond metering voldoet aan de noden en verwachtingen hieromtrent.
- In het aansluitingscontract wordt ook het **ter beschikking gesteld vermogen** vastgelegd. Opvallend is dat Elia nu voorziet dat dit een maximumvermogen is. Dit is strijdig met de bestaande contracten en tarieven. Het door de CREG goedgekeurde tarief voorziet duidelijk de mogelijkheid om het ter beschikking gesteld vermogen te overschrijden. Febeliec vraagt zich of Elia hier een vergissing heeft begaan dan wel een wijziging lanceert zonder voorafgaandelijk overleg met de netgebruikers en/of toegangshouders, wat Febeliec ten zeerste zou betreuren.
- Het **toegangscontract** is een levend contract waarbij in een bijlage toegangspunten kunnen worden toegevoegd of geschrapt. Meestal gebeurt dit op eenvoudig verzoek. De toegangspunten worden immers bepaald in het aansluitingscontract en de opname in een toegangscontract is daarvan een logisch gevolg. Overigens voorziet Elia in een elektronische mogelijkheid om dit uit te voeren. Het is dan ook onlogisch dat in artikel 197 en 198 een zware procedure wordt voorzien die in de praktijk niet wordt toegepast. Artikel 215 voorziet een regeling voor wat er moet gebeuren indien er op een toegangspunt geen evenwichtsverantwoordelijke is aangeduid of de termijn van aanduiding afloopt. De beschreven procedure komt niet overeen met de procedure uit het toegangscontract.
- Met betrekking tot verplichtingen onder DCC aan **demand facilities die vraagsturingsdiensten verlenen aan netbeheerders** wil Febeliec toch opmerken dat Elia in haar aanpassingen in het FTR de bal serieus mis heeft geslagen, daar deze Europese verplichtingen enkel gelden voor nieuwe installaties, vermits DCC niet van toepassing is op bestaande installaties. Febeliec vraagt

uitdrukkelijk dat Elia haar voorstel tot wijziging van het FTR dan ook in die zin aanpast. Voor Febeliec is het bovendien correcter en ook logischer om dergelijke vereisten op te leggen via de product specificaties voor het leveren van diensten aan netbeheerders, waardoor er een level-playing field ontstaat tussen bestaande en nieuwe installaties die dergelijke diensten willen leveren enerzijds en er anderzijds enkel verplichtingen rusten op demand facilities tijdens de momenten waarop zij effectief dergelijke diensten aanbieden en niet alle andere momenten.

- Met betrekking tot de indeling tussen **bestaande versus nieuwe installaties**, en los van de opmerking daaromtrent ten aanzien van opslageenheden andere dan pump storage eenheden, wil Febeliec toch nog maar eens haar opmerking herhalen dat Elia zou moeten zorgen dat het FTR future proof is en het dus aangewezen is dat er voorzien wordt om een onderscheid te maken tussen bestaande eenheden, nieuwe eenheden (volgens de bepalingen en verplichtingen in de huidige Europese Network Codes) en nog nieuwere categorieën⁸ die zullen opduiken wanneer de huidige Europese Network Codes zullen worden geamendeerd of er nieuwe Europese Network Codes zullen worden geschreven. Beide aspecten worden momenteel reeds op het Europese niveau besproken en zouden dus sneller dan gedacht impact kunnen hebben op het FTR, en bijgevolg de classificaties zoals die nu in het FTR werden ingevoerd, wanneer er door deze aanpassingen nieuwe of zwaardere verplichtingen zullen worden opgelegd aan alle eenheden die na hun invoeging zullen worden bijgebouwd.
- Met betrekking tot **cross-border relevantie** van eenheden, een concept dat binnen de Network Codes aan bod komt en ook een niet-verwaarloosbare impact kan hebben op de verplichtingen voor demand facilities in België, daar de verplichtingen voor deze installaties met cross-border impact zwaarder zijn dan voor deze die niet dergelijk effect hebben, betreurt Febeliec het ten stelligste dat Elia hierover geen duidelijkheid heeft gegeven en zelfs niet de richting heeft aangegeven in dewelke dit aspect lijkt te evolueren op Europees niveau. Het is bijgevolg voor Febeliec heel moeilijk alle aspecten die hiermee te maken hebben in het FTR te valideren; Febeliec kan dus niet anders dan een heel groot voorbehoud bij die aspecten maken en hoopt dat zij nauw betrokken en geconsulteerd zal worden door Elia en de andere betrokken stakeholders wanneer dit issue in België zal worden aangepakt.
- Met betrekking tot de verplichtingen voor **Relevant System Operators (RSOs)** betreurt Febeliec het feit dat bij het opstellen van de General Requirements RfG, DCC, HVDC en Storage (met een apart statuut voor die laatste), blijkbaar wel intensief overleg is geweest binnen Synergrid met de publieke distributienetten als RSO, maar dat dit niet gezamenlijk is gedaan met de gesloten industriële en distributienetten in hun hoedanigheid als RSO. Febeliec formuleert hieromtrent verder in dit document ook nog bijkomende opmerkingen. Bovendien wil Febeliec expliciet vragen dat Elia doorheen het hele FTR duidelijker aangeeft waar netbeheerders ageren in hun hoedanigheid van RSO en waar als netgebruiker, of in het geval van Elia zelf, waar zij ageert als TSO dan wel als RTSO, vermits deze hoedanigheid een impact heeft op de scope van verplichtingen en ook op de rol van andere RSOs. Momenteel is dit niet altijd duidelijk in het FTR en leidt het soms zelfs tot verwarring.
- Met betrekking tot **substantiële modernisatie** apprecieert Febeliec het werk dat door Elia in dit kader werd uitgevoerd en stelt zij vast dat art162 en volgende (voormalige art106 en 106bis) proberen dit concept te omvatten. Febeliec heeft hierbij een fundamenteel probleem ten aanzien van dit artikel, waarover zij herhaaldelijk opmerkingen heeft gemaakt en waarvoor zij nog op 28/02/2018 een uitgebreide analyse alsook tekstvoorstellen heeft doorgestuurd aan Elia. Los van de opmerking dat “charge” als dusdanig niet meer is gedefinieerd en het dus onduidelijk is wat hiermee wordt

---

⁸ Dit staat los van het luik derogaties, waarvoor de regulatoren een registeren zullen moeten bijhouden met alle toegekende derogaties, waarbij door de datum van toekenning en desgevallend de duur van toekenning van de derogatie steeds zal kunnen worden bepaald wat er van toepassing zal zijn op de desbetreffende installaties.

bedoeld, wil Febeliec vooral verwijzen naar het finale standpunt van Elia dat werd gepresenteerd op de Working Group Belgian Grid van 07 november 2017, waar voor wat DCC betreft expliciet *niet* werd gewerkt met een vermogenstoename als referentie voor modernisatie. Febeliec kan dan ook niet aanvaarden dat Elia in haar eigen voorstel tot wijziging van het FTR geen rekening houdt met de afspraken die werden gemaakt en hoopt dat dit euvel vooralsnog zal worden hersteld of dat Elia een uitgebreide analyse zal aanleveren die aantoont waarom zij op haar schreden is teruggekeerd. Wat de generatoren die onder RfG vallen betreft wil Febeliec opmerken dat waar de situatie verduidelijkt is voor bepaalde installaties waarbij de impact zoals beschreven in art162 §3 groter is dan 50% en deze dus gecatalogeerd worden als een substantiële modernisatie, de situatie minder duidelijk is voor enerzijds eenheden waarbij de impact zoals beschreven in art162 §4 tussen 20% en 50% is en er dus enkel een partiële compliance zal moeten worden toegepast, waarbij Febeliec zich afvraagt wat partiële compliance inhoudt en welke partij daar volgens welke procedure zal over moeten uitspreken, en anderzijds andere gevallen dan deze beschreven in art162 §3 of §4 en dus vallende onder art162 §5, waarvoor Febeliec zich ook afvraagt welke partij daar volgens welke procedure zal over moeten uitspreken. Voor opslageenheden vraagt Febeliec zich af welke parameters er van toepassing zullen zijn om te spreken over substantiële modernisatie, al niet in het minst omdat er geen enkel Europees kader (anders dan voor pump storage) bestaat waaruit er verplichtingen in geval van substantiële modernisatie voortvloeien.

- Met betrekking tot het **Tractienet Spoor** wil Febeliec toch zeker volgende high level opmerkingen maken: Infrabel is door de minister van energie aangeduid als beheerder van het Tractienet Spoor. Het Tractienet Spoor is een specifiek statuut dat gedefinieerd is in de Elektriciteitswet. In het voorliggend ontwerp van Technisch Reglement wordt weinig rekening gehouden met dit statuut. In het ontwerp wordt het Tractienet Spoor slechts 2 maal vermeld, met name bij de definitie van netbeheerder, en in titel IX. Daar wordt in artikel 360 gesteld dat deze titel ook van toepassing is op de beheerder van het Tractienet Spoor zonder te vermelden of het Tractienet Spoor nu beschouwd moet worden als een industrieel net of als een gesloten distributienet, de twee definities die verder in deze titel worden gebruikt. Voor de volledigheid dient vermeld te worden te worden dat de definitie van netgebruiker ook deze van netbeheerder omvat, zodat het tractienet spoor ook als netgebruiker kan worden aanzien tenzij anders bepaald. Dit alles maakt het zeer moeilijk om na te gaan welke bepalingen nu wel en niet van toepassing zijn op het Tractienet Spoor. Het dient aanbeveling om in de gehele tekst steeds het tractienet spoor te vermelden bij de bepalingen die hierop van toepassing zijn. Dit laat ook toe om aandacht te schenken aan de specifieke eigenschappen van het tractienet spoor. We vermelden er enkele:
  - Het Tractienet Spoor heeft in totaal 1.500 aansluitingspunten op het transmissienet en de distributienetten. Daarvan dienen er een 80 tal voor de voeding van de bovenleiding, 60 bij Elia en 20 bij de distributienetten. De ontwikkeling van het Tractienet Spoor dient dan ook in nauw overleg met Elia en de distributienetten te gebeuren. Een gemeenschappelijk overleg en uitwisseling van informatie over de uitbouw van elkaars netten is dan ook noodzakelijk. Een bepaling in deze zin dient te worden opgenomen.
  - Gelet op het hoge aantal aansluitingen met Elia is het aangeraden dat Infrabel een uniek aansluitingscontract met Elia afsluit. Iets wat in de praktijk ook het geval is. Deze bepaling kan ook in het Technisch Reglement worden opgenomen.
  - Het Tractienet Spoor staat volledig ten dienste van het spoorwegnet. Elke spoorwegoperator beschikt over één toegangspunt dat het verbruik van zijn treinen omvat. Daarbij kan een spoorwegoperator zijn eigen energieleverancier kiezen. Het verbruik van een trein kan niet aan één specifiek toegangspunt van het Elia-net of het distributienet worden toegekend. Dit kan enkel berekend worden voor het Tractienet Spoor in zijn geheel. Daarom moet een evenwichtsverantwoordelijke die in zijn perimeter toegangspunt van een spoorwegoperator

heeft, een nominatie kunnen indienen voor het voorziene verbruik in het Tractienet Spoor. Ook de allocatie dient te gebeuren voor het gehele Tractienet Spoor en niet op elk toegangspunt tussen het Tractienet Spoor enerzijds en Elia of de distributienetten anderzijds. Bepalingen in deze zin dienen te worden opgenomen.

- Op het Tractienet Spoor zijn geen grote verbruiksinstallaties actief. De grootste verbruiksinstallatie is een locomotief met een maximaal vermogen van 6 MW. In totaal zijn er zowat 1.400 tractievoertuigen geregistreerd die in België kunnen rijden.
- Daarnaast bevat het Tractienet Spoor duizenden installaties die dienen op het treinverkeer mogelijk te maken (overwegen, wissels, seingevingapparatuur,...). Gelet op het belang van de veiligheid bevat bijna elk van deze installaties batterijen om een stroomstoring op te vangen. Daarnaast staan er ook noodgroepen in het net. Tal van bepalingen in het ontwerp technisch reglement houden geen rekening met deze specificiteit. Zo lijkt het ons weinig vallen dat Infrabel een jaar op voorhand een lijst moet overmaken van de batterijen die het jaar nadien in of uit dienst worden genomen.
- Ten aanzien van de bovenliggende netten zorgt het Tractienet Spoor op de koppelpunten met deze netten met een specifiek reactief verbruik dat zowel inductief als capacitief kan zijn. Op deze punten kan op bepaalde momenten zeer hoge pieken getrokken worden terwijl op andere momenten er bijna geen vermogen wordt afgenomen. Tevens bestaande de aansluitingen soms uit lange kabels die het reactieve verbruik beïnvloeden. Het Tractienet Spoor kan dan ook niet voldoen aan de algemene regels inzake reactief verbruik die zowel in de requirements DCC als in het ontwerp van technisch reglement zijn voorzien. Een algemene uitzonderingsregel is noodzakelijk.
- In een nog niet zo ver verleden was één entiteit (met name de Belgische Spoorwegen) bevoegd voor de infrastructuur en het binnenlands treinverkeer. Op dit ogenblik zijn deze activiteiten ondergebracht in 2 verschillende entiteiten (Infrabel en de NMBS voor het binnenlands reizigersverkeer) waarbij een deel van de infrastructuur (met name stations) bij de NMBS. Dit zorgt er voor dat de installaties enorm vermengd zijn en er in vele gevallen geen meters zijn om de verbruiken van elkaar te scheiden. In het hoofdstuk metering dient hierbij rekening te worden gehouden.
- De stationsgebouwen waarbinnen zich concessies van derden bevinden, vormen op zich afzonderlijke gesloten distributienetten die achterliggend op het Tractienet Spoor zijn aangesloten.
- Infrabel is geen eigenaar of beheerder van de energiemeters op de tractievoertuigen of binnen de stationsgebouwen. Infrabel kan terzake dan ook geen verantwoordelijkheden opnemen.

Punctuele opmerkingen bij het FTR

Voor de punctuele opmerkingen wil Febeliec voornamelijk verwijzen naar de Track Changes en de opmerkingen die in de word-versie van het FTR in de Franstalige versie werden gemaakt en die zoals eerder aangegeven ook ondeelbaar en officieel onderdeel uitmaken van het antwoord van Febeliec op deze consultatie. Zoals eerder aangegeven verwacht Febeliec van Elia een formeel en gedegen antwoord op elk van haar opmerkingen.

General Requirements

Inleiding

Febeliec apprecieert het werk dat Elia gedaan heeft in het kader van de General Requirements voor RfG, DCC en HVDC. Febeliec stelt ook vast dat Elia een document oplevert voor opslageenheden, waarbij Febeliec hieronder toch een paar belangrijke opmerkingen wil formuleren.

Zoals ook door Elia aangegeven, wil Febeliec de nadruk leggen op het feit dat deze documenten, hoewel zij een verplichting vormen onder de Europese Network Codes, in België op zichzelf staand geen enkele formele juridische waarde hebben, maar enkel aangeven welke de visie en leidraad is die zal worden gevolgd bij het aanpassen van het Federaal Technisch Reglement, maar ook de (al dan niet gereguleerde) contracten, regionale technische reglementen, Synergrid en andere voorschriften, aanpassen van standaarden en normen, enzovoorts. Febeliec reserveert zich dan ook het recht om bij voortschrijdend inzicht of nieuwe elementen alsook in het kader van discussies rond belangrijke aspecten van de Europese Network Codes die nog moeten worden aangevat, zoals hoger aangegeven bij de algemene opmerkingen bij het FTR, haar positie op de inhoud van deze documenten te wijzigen. Uiteindelijk zullen voor Febeliec enkel de formele teksten alsook de daarbij horende publieke consultaties en overlegmomenten alsook beslissingen de toets zijn waarop zij haar positie zal bepalen, en behelzen deze General Requirements voor haar bijgevolg niet meer dan een algemene leidraad.

Febeliec stelt vast dat deze documenten in grote mate in samenspraak binnen Synergrid zijn afgestemd en bijgevolg de positie van zowel Elia als transmissienetbeheerder en beheerder van het plaatselijk vervoersnet alsook de publieke distributienetbeheerders lijkt te omvatten. Evenwel is het niet altijd even duidelijk uit de inleidingen van de verschillende documenten of alle delen ook integraal worden aanvaard door de distributienetbeheerders; bijgevolg blijft er dus toch een zekere mate van onduidelijkheid hierover bestaan.

Febeliec wil erop wijzen dat inmiddels minstens één Regionale Regulator een schrijven heeft gericht aan de gekende gesloten distributienetten om erop te wijzen dat zij als Relevante System Operator (RSO) ook de verplichting hebben om General Requirements in te dienen (RfG, DCC, HVDC indien van toepassing), maar dat zij bij ontstentenis van dergelijke indiening *par défaut* het voorstel van Synergrid zouden onderschrijven. Hoewel Febeliec deze aanpak ten zeerste steunt, betreurt zij het wel dat de gesloten distributienetbeheerders in hun hoedanigheid van netbeheerder niet meer intensief en rechtstreeks zijn betrokken in deze discussie. Bijgevolg treden er een aantal praktische problemen op bij de handelswijze die de hierboven wordt aangehaald, omdat het in de documenten onduidelijk is welke waarde (die van de TSO dan wel de DSO dan wel een andere) zal moeten worden toegepast op/door de CDSO, vermits zij als dusdanig niet expliciet vermeld staan. In elk geval dringt Febeliec erop aan dat de **finale** versie van deze documenten van Synergrid zo snel mogelijk ter beschikking worden gesteld aan alle betrokkenen, omdat geen enkel partij zich nu een volledig beeld kan vormen van de uiteindelijke versie die zal worden ingediend, daar er enkel deze consultatiedocumenten zijn waar nog mogelijk ingrijpende wijzigingen op zouden kunnen plaatsvinden.

Opmerkingen bij de “Proposal for NC RfG Requirements of General Application”

Los van de bovenstaande algemene opmerkingen bij de General Requirements, heeft Febeliec ook nog volgende specifieke opmerkingen bij dit document:

- In de introductie vermeldt Elia dat als een algemene consideratie het document minimale verplichtingen oplegt end dat wanneer een productie-eenheid capabiliteiten heeft die verder gaan dan het minimum én het gebruik ervan geen negatieve technische impact heeft op de normale operatie,

die capabiliteit ter beschikking moet worden gesteld van de RSO (dus niet per se Elia!). Hoewel Febeliec deze aanpak kan begrijpen en zelfs in zekere mate ondersteunen daar dit enkel de betrouwbaarheid en veiligheid van het net ten goede kan komen, moet hierbij wel worden opgemerkt dat het ten eerste niet duidelijk is aan welke voorwaarden dergelijke capabiliteit ter beschikking moet worden gesteld, en ten tweede dat het criterium omtrent het ontbreken van een negatieve technische impact bij normale operatie zeer belangrijk is, zeker in het kader van bijvoorbeeld noodgeneratoren. Voor Febeliec moet echter ook het criterium van een negatieve economische impact worden bekeken, in het bijzonder bijvoorbeeld voor procesgedreven generatoren.

- Met betrekking tot de categorisatie ABCD is Febeliec verheugd vast te stellen dat de A/B grens opgetrokken is naar 1MW, zoals ook wordt toegepast in een brede waaier van Europese lidstaten. Febeliec is ook verheugd dat Elia een algemene derogatie voor een brede waaier van verplichtingen zal aanvragen voor de PGMs met een vermogen onder de 25MW maar aangesloten in industriële sites die aangesloten zijn boven 110kV, teneinde te vermijden dat deze installaties die eigenlijk type A of B zijn als type D zouden worden beschouwd. Febeliec betreurt wel dat eenzelfde aanpak niet werd gevolgd voor de eenheden in het zelfde geval maar tussen 25MW en 75MW, die dus nu als type D en niet als type C zullen worden behandeld, waardoor er een discriminatie ontstaat tussen deze eenheden aangesloten enerzijds bij industriële gebruikers aangesloten boven 110kV (beschouwd als type D) en anderzijds bij industriële gebruikers onder 110kV of in gesloten distributienetten op een spanning onder 110kV (beschouwd als type C), hoewel er in feite geen technisch verschil tussen deze eenheden bestaat noch zou moeten zijn. Febeliec dringt er in elk geval op aan dat bovenstaande derogatie tijdig wordt aangevraagd zodat deze tegelijk met het in voege treden van het nieuwe FTR kan worden geactiveerd, teneinde te vermijden dat er hiaten en lacunes optreden en netgebruikers onnodige kosten zouden moeten maken om zich in lijn te stellen met bepalingen die daarna gederogeed zouden worden.
- In §2.1 stelt Febeliec vast dat Elia schrijft “*Closed Distribution systems (CDS) requirements will be aligned, to the greatest possible extent, to the ones of Demand Facilities and DSO*”. Hoewel Febeliec de intentie van Elia apprecieert, is er een probleem met de formulering vermits in het geval van afwijkende bepalingen voor Demand Facilities en DSOs, CDSOs slechts met één ervan kunnen worden gealigneerd. Voor Febeliec is het belangrijk dat CDSOs in de eerste plaats worden beschouwd als industriële netgebruikers, en enkel voor bepaalde aspecten die te maken hebben met hun hoedanigheid als uitbater van een distributienet worden gealigneerd met publieke distributienetten en dan nog in zoverre dat deze elementen relevant zijn voor een gesloten distributienet.
- Bij quasi elke verwijzing in het document naar DSO of DSO als RSO moet ook worden verwezen naar de CDSO als zichzelf of als RSO, door bijvoorbeeld de toevoeging van “*and the CDSO insofar the CDSO has not introduced separate or diverging NC RfG Requirements of General Application*”. Febeliec denkt hierbij bijvoorbeeld (niet-exhaustief) aan volgende paragrafen: 3.1.1., 3.1.3, 3.1.7, 4.1.1, 4.2.2.1, 4.3.1, 4.3.2, 4.3.4, 4.4.4
- Febeliec betreurt dat in dit document niet wordt verwezen naar de discussie omtrent noodgeneratoren, die normaliter door de NC RfG expliciet worden uitgesloten en dus out of scope zijn, maar waarvoor Febeliec hoopt dat Elia hierover toch een verwijzing zal toevoegen, teneinde de leesbaarheid te vergroten en dit voor alle betrokken partijen duidelijk te maken en bijgevolg toekomstige discussie te vermijden. Verder zou Febeliec ook willen dat procesgedreven generatoren (en WKK) die in het kader van de discussie rond het FTR werden besproken, ook expliciet zou worden vermeld als (op zijn minst gedeeltelijk) out of scope, opdat alle betrokken partijen zich van dit punt bewust zijn, ook op het regionaal niveau.

Opmerkingen bij “Proposal for NC DCC Requirements of General Application”

Los van de bovenstaande algemene opmerkingen bij de General Requirements, heeft Febeliec ook nog volgende specifieke opmerkingen bij dit document:

- Met betrekking tot de “*Scope of application*” wil Febeliec twee belangrijke opmerkingen formuleren, die zij ook reeds herhaaldelijk doorheen de discussie omtrent het FTR en de Network Codes heeft gemaakt, namelijk dat het belangrijk is de definitie van nieuwe gesloten distributienetten scherp te stellen (dus met uitsluiting van deze die ontstaan door louter een juridische wijziging van het statuut van een bestaande industriële site, zoals bijvoorbeeld door een carve-out of spin-off), alsook voor nieuwe demand units die vraagsturingsdiensten leveren aan netbeheerders, waarbij Febeliec steeds de kanttekening heeft gemaakt dat dit vooral moet worden behandeld in de productspecificaties voor het leveren van dergelijke ondersteunende diensten. Het bijkomend voordeel hiervan is dat er zo een level-playing field is tussen bestaande en nieuwe demand facilities die dergelijke diensten leveren. Dit kan het aanbod van dergelijke diensten en de marktwerking enkel ten goede kunnen komen.
- Met betrekking tot paragraaf 1.2.1, waar Elia onderaan pagina 7 schrijft dat “*Therefore Elia will only require the capabilities as demonstrated through IEC type testing. It is however of great importance that protection system settings are in line with the above mentioned requirements*” vraagt Febeliec toch een bijkomende verduidelijking van Elia. Het is namelijk niet duidelijk of Elia wil dat de internationale standaarden worden toegepast dan wel de bepalingen zoals deze door haar zijn neergeschreven in dit document.
- Febeliec apprecieert in paragraaf 1.41. dat uit pragmatisch oogpunt uitzonderingen kunnen worden toegestaan op specifieke aansluitingspunten, gebaseerd op technische of economische basis, teneinde tot een techno-economisch optimum en dus een zo laag mogelijke totale systeemkost te komen.
- Met betrekking tot paragraaf 1.4.2 (pagina 11) wil Febeliec toch opmerken dat hoewel Elia hier schrijft dat “*the maximum import or export capacity is equal to the Power Put at Disposal (PPAD)*”, dit niet helemaal correct is omdat in bepaalde gevallen een netgebruiker deze PPAD zal kunnen overschrijden (omdat de PPAD lager kan zijn dan de capaciteit van de fysieke aansluiting). Deze mogelijkheid is bovendien ook tarifair voorzien. Febeliec stelt dan ook voor dat Elia dit deel in dat licht herschrijft, teneinde te vermijden dat deze tekst in tegenspraak is met de geldende geplogenheden en het tarifair kader. Ook voor 1.4.3 (p12) geldt deze opmerking.
- Met betrekking tot heel titel 2 wil Febeliec ten stelligste opmerken dat het hier enkel de aansluiting van **nieuwe** demand units betreft, vermits DCC enkel van toepassing is op nieuwe installaties, en dat bijgevolg de titel moet worden aangepast. Febeliec verwijst hiervoor ook naar de opmerking die zij hierboven bij dit document heeft geformuleerd hieromtrent. Het voorstel van Febeliec is alvast niet in lijn met de Europese wetgeving en ook niet met de discussies die in het kader van het FTR werden gevoerd. Titels 2.1, 2.2 en 2.3 moeten ook de toevoeging dat dit enkel voor nieuwe demand units van toepassing is krijgen.
- Bij quasi elke verwijzing in het document naar DSO of DSO als RSO moet ook worden verwezen naar de CDSO als zichzelf of als RSO, door bijvoorbeeld de toevoeging van “*and the CDSO insofar the CDSO has not introduced separate or diverging NC DCC Requirements of General Application*”. Febeliec denkt hierbij bijvoorbeeld (niet-exhaustief) aan sectie 2.1.2.

Opmerkingen bij “Proposal for NC HVDC Requirements of General Application”

Los van de bovenstaande algemene opmerkingen bij de General Requirements, heeft Febeliec ook nog volgende specifieke opmerkingen bij dit document:

- Febeliec volgt Elia in haar logica dat NC HVDC binnen afzienbare tijd waarschijnlijk enkel een impact zal hebben op Elia als TSO en RTSO, maar wil toch opmerken dat door snel veranderende technologische evolutie dit toch zou kunnen veranderen. Bijgevolg zal dit document dan moeten worden herzien, onder andere indien dergelijke toepassingen eveneens in (gesloten) distributienetten zou worden toegepast.
- Febeliec wil toch de opmerking herhalen, zoals ook aangehaald tijdens de WG SO/EMD alsook de workshops omtrent het FTR, dat de bepalingen in dit document quasi allen site-specifiek zijn en dat het bijgevolg moeilijk is voor een toekomstige investeerder om a priori een duidelijk zicht te krijgen op welke verplichtingen er van toepassing zullen zijn. Febeliec begrijpt deze aanpak van Elia, onder andere omwille van het geschetste technologisch snel evoluerend kader, maar betreurt dit toch.
- Met betrekking tot hoofdstuk 6 omtrent blackstart, en zoals ook aangehaald tijdens de WG SO/EMD alsook de workshops omtrent het FTR, zou Febeliec toch een verduidelijking willen zien met betrekking tot het onderscheid tussen de scope van blackstart zoals hier beschreven en blackstart zoals vermeldt in het FTR, waarbij het, zoals aangegeven door Elia in bovenvermelde meetings, om verschillende diensten gaat en een e HVDC installatie geen blackstart diensten kan aanbieden zoals beschreven in het FTR. Febeliec zou deze verduidelijking vermeld willen zien, om alle verwarring te vermijden.

Opmerkingen bij “Proposal for Storage Connection Requirements”

Los van de bovenstaande algemene opmerkingen bij de General Requirements, heeft Febeliec ook nog volgende specifieke opmerkingen bij dit document:

- Ten aanzien van dit document wil Febeliec toch een aantal essentiële bedenkingen maken en moet Febeliec bijgevolg een groot voorbehoud formuleren. Het is voor Febeliec onduidelijk welke de wettelijke status is van dit document, wetende dat storage (anders dan hydro pump storage) niet binnen het toepassingsveld van de Europese Network Codes valt en er bijgevolg geen enkele Europese verplichting noch juridische basis is voor dit document. Febeliec apprecieert de betrachting van Elia om toch te voorzien in een dergelijk document dat als leidraad kan dienen voor alle discussies omtrent het FTR, maar ook alle andere al dan niet gereguleerde documenten die op nationaal of regionaal niveau nog zullen moeten worden besproken en al dan niet aangepast. Evenwel is er door het gebrek aan verankering in Europese Connection Network Codes bijvoorbeeld ook geen enkel kader voor derogaties, wat wil zeggen dat alle bepalingen in dit document die verwerkt (zullen) worden in het FTR alsook de andere hierbovenvermelde documenten onverminderd en zonder enige uitzondering noch uitzonderingsprocedure van toepassing zullen zijn op alle opslageenheden in het Belgische system (of toch op zijn minst voor wat het Federale luik daarvan betreft). Dit is voor Febeliec niet aanvaardbaar, zeker ook omdat een aantal elementen in het document (zie hieronder) niet volledig in lijn zijn met de discussies in de workshops of niet in de diepte werden behandeld.
- Febeliec wil onder andere verwijzen naar de herhaaldelijke opmerkingen met betrekking tot noodbatterijen, die volgens haar uit de scope van dit document en de bijkomende bepalingen moesten worden gehouden. Deze opmerkingen werden door Elia positief onthaald, maar hiervan is evenwel geen enkel spoor terug te vinden in het document. Meer nog, Elia spreekt in het document op verschillende plaatsen over “*all SPMs A, B, C, D*”, dus met inbegrip van alle noodbatterijen, wat bijgevolg absoluut niet in lijn is met de toezegging van Elia en al helemaal niet met de positie van de stakeholders. Bovendien is dit punt zelfs aberrant te noemen, als men weet dat Elia in de andere General Requirements spreekt over redundante communicatieverbindingen met backup stroomvoorziening (24u). Dit impliceert dat Elia verplichtingen wil opleggen aan gebruikers, waarbij

deze door die verplichtingen meteen bijkomende verplichtingen gekoppeld aan opslageenheden opgelegd krijgen, welke evenwel door die installaties mogelijkwijze niet kunnen noch zullen worden uitgevoerd, omdat deze niet coherent zijn met het doel van de initiële verplichtingen. Febeliec betreurt ten stelligste deze aanpak van Elia en hoopt dat Elia vooralsnog zal terugkomen op haar positie en deze zal laten aansluiten bij de engagementen aangegaan tijdens de workshops omtrent het FTR.

- Febeliec zou trouwens ook duidelijk willen zien dat deze verplichtingen enkel van toepassing zijn op nieuwe eenheden, waarbij het concept “nieuw” zal moeten worden gedefinieerd, vermits ook hier het ontbreken van een Europese wettelijke basis kan leiden tot onverwachte gevolgen en retroactieve toepassing van verplichtingen indien hier niet oordeelkundig wordt omgesprongen door Elia bij de bepaling van de scope en reikwijdte van dit document.
- Febeliec blijft zich bovendien afvragen hoe Elia, die expliciet de batterijen van elektrische voertuigen opneemt in de scope van dit document en die dus SPMs worden, de daarbij horende verplichtingen wil gaan toepassen en opvolgen op in de Belgische Control Area (dus ook buiten het Federaal transmissienet) en de daarmee verbonden faciliteiten. Het is voor Febeliec heel onduidelijk welke dan de rollen en taken van industriële verbruikers en/of gesloten distributienetten zullen zijn, vermits deze SPMs zich kunnen verplaatsen doorheen de verschillende netten en al dan niet ermee verbonden zullen zijn. Febeliec herinnert zich van de discussies in de workshops omtrent het FTR dat Elia aangaf de verplichtingen vooral op te willen leggen aan de laadpunten voor deze mobiele SPMs, maar ziet dit niet duidelijk weerspiegeld in dit document. Bovendien blijven er ook dan nog vragen over hoe bijvoorbeeld de structurele data, de *State of Charge* of de gradiënt van de *charging* en *discharging* mode of andere parameters van een SPM zullen moeten worden bepaald en gecommuniceerd. Febeliec wil ten laatste hierbij nog opmerken dat zij hoopt dat de aanpak van Elia is afgestemd met op zijn minst dezen van de rest van de Europese lidstaten, omdat dit anders kan leiden tot een extra toegangsbarrière voor dergelijke voertuigen in België in vergelijking met andere landen als aparte standaarden moeten worden ontwikkeld voor België.
- Met betrekking tot de verplichtingen voor SPM type D (en naar de toekomst mogelijk ook type C of zelfs B of A) heeft Febeliec de vraag of deze ook van toepassing zullen zijn op pump storage eenheden in het Belgische systeem, dan wel of er andere bepalingen van toepassing zullen zijn, wetende dat deze pump storage eenheden wel onder de NC RfG vallen (maar daardoor bijgevolg bijvoorbeeld ook derogaties kunnen aanvragen).
- Febeliec vraagt zich in het algemeen af hoe pump storage eenheden in het FTR worden behandeld, vermits er voor deze eenheden ook een belangrijk onderscheid te maken valt tussen bestaande en nieuwe eenheden, al dan niet door substantiële modernisatie van bestaande eenheden. Zullen zij in de scope van dit document worden behandeld dan wel volgens de bepaling in de NC RfG.